

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Cdo/205/2020
Identifikačné číslo spisu: 8704114548
Dátum vydania rozhodnutia: 24.02.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Soňa Mesiarkinová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:8704114548.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Sone Mesiarkinovej a sudcov JUDr. Mariána Sluka, PhD. a JUDr. Martina Holiča, v spore žalobkyne Z. N., bývajúcej v S. - K. K., Q. XXXX/X, zastúpenej advokátom Mgr. Róbertom Liškom, so sídlom v Poprade, Štefánikova 882/39, proti žalovanému A. N., bývajúcemu v K. C. XX, zastúpenému Beňo & partners advokátska kancelária, s.r.o., so sídlom v Poprade, Námestie sv. Egídia 93, o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ktorý spor bol vedený na Okresnom súde Poprad pod sp. zn. 17C/32/2004, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 11. júla 2018 sp. zn. 2Co/52/2018, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 11. júla 2018 sp. zn. 2Co/52/2018 a rozsudok Okresného súdu Poprad z 27. októbra 2017 č.k. 17C/32/204-810 z r u š u j e a vec vracia súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Poprad (v poradí prvým) rozsudkom z 5. novembra 2007 č.k. 17C/32/2004-361 určil, že z vecí patriacich do bezpodielového spoluvlastníctva manželov pripadá do výlučného vlastníctva žalobkyne suma 138,50 Sk a do výlučného vlastníctva žalovaného suma 138,50 Sk. Uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobkyňi na vyrovnanie podielov sumu 339 803,90 Sk do 15 dní od právoplatnosti rozsudku a zaplatiť Slovenskej sporiteľni a.s. zostatok pôžičky podľa zmluvy o pôžičke zo dňa 23.4.1987 ku dňu 5.11.2007 vo výške 31 935 Sk. Konanie o vyporiadanie hnutelných vecí zastavil. Žalobkyňi a žalovanému uložil povinnosť zaplatiť súdny poplatok a trovy štátu. Náhradu trov konania účastníkom nepriznal.

2. Krajský súd v Prešove (v poradí prvým) uznesením z 13. mája 2009 sp. zn. 2Co/68/2008 zrušil odvolaním strán sporu napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie okrem výroku o čiastočnom zastavení konania a v rozsahu zrušenia vec vrátil na ďalšie konanie. Uložil súdu vykonať nové dokazovanie za účelom zistenia, čo sa uhradilo zo spoločných prostriedkov účastníkov na rekonštrukciu a nadstavbu domu žalovaného v súlade s § 150 Občianskeho zákonníka, rozsah vlastných prostriedkov alebo cenu

práce rodinných príslušníkov žalobkyne za predpokladu, ak ju považovali za dar.

3. Okresný súd Poprad (v poradí druhým) rozsudkom zo 16. decembra 2014, č.k. 17C 32/2004-707 určil, že z vecí patriacich do BSM pripadá do výlučného vlastníctva žalobkyne a žalovanému suma po 4,59 eur. Žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobkyne na vyrovnanie podielov sumu 2 411,50 eur a v prevyšujúcej časti návrh zamietol. Účastníkom uložiť zaplatiť spoločne a nerozdielne súdny poplatok 177,31 eur na účet súdu. S prihliadnutím na vyporiadanie podľa zásad v § 150 Občianskeho zákonníka uviedol, že nie je možné oddeliť hodnotu prác určenú znalcom v sume 4 823 eur, vykonaných rodinnými príslušníkmi žalobkyne, či inými oslovenými osobami účastníkov, preto ju rozdelil pomerne a žalovanému uložil, aby zaplatil žalobkyne jej polovicu. K tvrdeniam, že práce rodinných príslušníkov boli poskytnuté ako dar žalobkyne súd uviedol, že práce za dar nemožno považovať, pričom právny poriadok s takouto alternatívou nepočíta ani pri vrátení daru.

4. Krajský súd v Prešove na odvolanie žalobkyne (v poradí druhým) uznesením z 30. júna 2016 sp. zn. 8 Co 47/2015 rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vrátil na ďalšie konanie. V dôvodoch rozhodnutia o.i. uviedol, že súd nevysvetlil, ako sa vysporiadal s tvrdením žalobkyne, že práce rodinných príslušníkov jej poskytnutých na rekonštrukcie boli dar, pričom žalobkyňa má právo domáhať sa vrátenia čiastky, zodpovedajúcej daru, ide o plnenie vynaložené iba ňou na majetok žalovaného.

5. Okresný súd Poprad (v poradí tretím) rozsudkom z 27. októbra 2017, č.k. 17C 322004-810 určil, že z vecí patriacich do bezpodielového spoluvlastníctva manželov pripadá do výlučného vlastníctva žalobkyne a žalovaného každému suma 3 245,09 eur (výrok I a II), žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobkyne na vyrovnanie podielov sumu 6 486,09 eur (výrok III), v prevyšujúcej časti žalobu zamietol (výrok IV), stranám sporu uložil povinnosť zaplatiť súdny poplatok vo výške 260,50 eur (výrok V), žiadnej zo strán sporu náhradu trov konania nepriznal (výrok VI), a stranám sporu spoločne a nerozdielne uložil povinnosť nahradiť trovy štátu v rozsahu 100 % (výrok VII). Pri uplatnení zásad vyporiadania BSM podľa § 150 Občianskeho zákonníka súc viazaný právnym názorom odvolacieho súdu uviedol, že „hodnota prác vykonaných rodinnými príslušníkmi žalobkyne, za predpokladu, že je kvalifikovaná ako dar žalobkyne, predstavuje masu výlučných prostriedkov žalobkyne. Súčasne má žalobkyňa nárok na úhradu polovice prostriedkov vynaložených na nákup materiálu použitého pri stavebných prácach na majetku žalovaného.“ Hodnotu masy BSM (aktív) určil ako zostatok na účte v sume 9,19 eur a stavebný materiál určený znalcom v hodnote 6 481 eur, celkovo 6 490,19 eur. Pracovné náklady rodinných príslušníkov žalobkyne určené znalcom v hodnote 4 652 eur (bez zohľadnenia prác na terase, krbe a točitom schodisku, ktoré boli realizované až po rozvode) predstavujú dar. Pasíva BSM predstavovali pôžičku v sume 4 798,86 eur, ktorá bola úplne vyrovnaná, pričom žalovaný za žalobkyňu po rozvode manželstva uhradil sumu 1 411 eur. Výrovnačí podiel žalobkyne (§ 150 Občianskeho zákonníka) predstavuje rozdiel súčtu jej podielu na materiáli použitém pri rekonštrukcii rodinného domu žalovaného vo výške 3 240,50 eur (1 zo sumy 6 481 eur), 1 sumy na účte 4,59 eur (1 zo sumy 19,19 eur), dar žalobkyne 4 652 eur (hodnota stavebných prác realizovaných jej rodinnými príslušníkmi) a sumy uhradenej žalovaným titulom splátok pôžičky za žalobkyňu vo výške 1 411 eur, teda v sume 6 486,09 eur.

6. Krajský súd v Prešove na odvolanie žalovaného rozsudkom z 11. júla 2018 sp. zn. 2Co 52/2018, potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie okrem výroku IV ako vecne správny. Nárok na náhradu trov odvolacieho konania stranám sporu nepriznal. Poukázal na správny záver súdu prvej inštancie, že do BSM patrí hodnota materiálu na rekonštrukciu domu (okrem terasy, krbu, točitého schodiska), ako aj zostatok na účte. „(14.) Už vo svojom predchádzajúcom rozhodnutí odvolací súd konštatoval, že žalobkyňa má nárok na vrátenie čiastky v rozsahu prác realizovaných jej rodinnými príslušníkmi na rekonštrukcii rodinného domu žalovaného, ktorí túto prácu považovali za dar výlučne pre žalobkyňu nakoľko ju nevykonávali za odmenu.“ Odvolací súd preto vyslovil správnosť právneho záveru súdu prvej inštancie, keďže rekonštrukcia domu bola vykonaná svojpomocne a pôžičky nepostačovali ani na úhradu materiálu, ak do vyrovnávacieho podielu u žalobkyne započítal aj cenu stavebných prác realizovaných jej rodinnými príslušníkmi titulom daru vo výške 4 652 eur.

7. Proti rozsudku odvolacieho súdu žalovaný podal dovolanie. Jeho prípustnosť vyvodzuje z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP tvrdiac, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Tou otázkou podľa žalovaného je: „Práca ako predmet daru len jednému z manželov, jej ohodnotenie a vznik práva na kompenzáciu podľa § 150 ods. 2 druhá veta Občianskeho zákonníka.“ Žalovaný dôvodí, že odvolací súd predmetnú otázku vyriešil nesprávne, nakoľko a) práca nemôže byť predmetom darovania, b) vlastnícke právo môže vzniknúť len k výsledku práce, nie k veci samotnej, c) nastala situácia, kedy sa výlučný majetok žalobkyne vynaložil na výlučný majetok žalobcu, pričom úprava § 150 ods. 2 druhá veta Občianskeho zákonníka takúto kompenzáciu nepozná, d) ide o spoločenskú úsluhu, ktorá síce má ekonomickú hodnotu, nie je však predmetom práva. Žalovaný prípustnosť dovolania vyvodzuje aj z § 420 písm. f/ CSP, nakoľko odvolací súd o námietke, že práca nemôže byť predmetom daru, avšak svoj právny názor nijak nezdôvodnil.

8. Žalobkyňa vo vyjadrení k dovolaniu ho žiadala odmietnuť a uplatnila si náhradu trov dovolacieho konania.

9. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie nie je dôvodné.

10. Dovolateľ vyvodzoval prípustnosť podaného dovolania na základe ustanovenia § 420 písm. f/ CSP, v zmysle ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane (účastníkovi konania), aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11. Podstatou tohto práva je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces pre účastníka konania nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jeho vôľou a požiadavkami (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

12. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP treba rozumieť taký vadný postup súdu, ktorý sa prejavuje v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, vymykajúci sa nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktorý tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Pri posudzovaní znemožnenia uskutočňovať strane jej patriace procesné práva, je nevyhnutné skúmať intenzitu zásahu do práva na spravodlivý proces a jednotlivé konkrétne porušenia procesných práv je potrebné hodnotiť v kontexte celého súdneho konania, v kontexte dopadu na ďalšie procesné postupy súdu a možnosti strany namietať alebo zvrátiť nesprávny postup súdu.

13. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa, tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúci je výlučne záver dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/73/2017, 9Cdo/7/2020).

14. V danom prípade v súvislosti s vadou § 420 písm. f/ CSP je namiatané najmä nedostatočné

odôvodnenie rozhodnutí, keď súdy nezodpovedali odvoláciu námietku žalovaného, z akého dôvodu práca rodinných príslušníkov môže byť predmetom daru jednému z manželov.

15. Dovolací súd uvádza, že pokiaľ dovolateľ namieta nedostatočné odôvodnenie uznesenia odvolacieho súdu, dovolací súd poukazuje na svoju ustálenú rozhodovaciu prax, v zmysle ktorej namietaný nedostatok odôvodnenia bez ďalšieho (až na výnimky) nezakladá prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP (pozri R 2/2016). V danom prípade obsah spisu nedáva žiadny podklad pre záver, že (ne)odôvodnenie uznesenia odvolacieho súdu spĺňa atribúty, ktoré sa týkajú výlučne len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. O taký prípad ide v praxi napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009), prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok „justičný omyl“ (Ryabykh proti Rusku, rozsudok z roku 2003).

15.1. Odvolací súd zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, ktoré ho viedli k rozhodnutiu; jeho postup, vo vzájomnej súvislosti s konaním a rozhodnutím prvoinštančného súdu, nemožno považovať za neodôvodnený. V prejednávanej veci sa odvolací súd v odôvodnení svojho dovolaním napadnutého rozhodnutia v celom rozsahu stotožnil s dôvodmi rozhodnutia súdu prvej inštancie, a vychádzal z právneho záveru vysloveného v predchádzajúcom rozhodnutí odvolacieho súdu. Odvolací súd v tejto súvislosti uviedol, že pokiaľ rodinní príslušníci žalovanej nevykonávali prácu za odmenu, išlo o dar a žalobkyňa má právo domáhať sa čiastky, ktorá tomuto daru zodpovedá. K vade tejto povahy (§ 420 písm. f) CSP) preto v danom prípade nedošlo a dovolanie nie je z tohto dôvodu prípustné (§ 447 písm. c/ CSP).

16. Žalovaný v dovolaní uviedol, že prípustnosť dovolania vyplýva z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

17. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu (nie skutkovú) hmotnoprávnej alebo procesnoprávnej povahy, ktorú odvolací súd riešil a na jej riešení založil svoje rozhodnutie. Otázka relevantná podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP musí byť procesnou stranou vymedzená v dovolaní jasným, určitým, zrozumiteľným spôsobom, ktorý umožňuje posúdiť prípustnosť (prípadne aj dôvodnosť) dovolania.

18. V danom prípade žalovaný v dovolaní zákonom zodpovedajúcim spôsobom zdefinoval relevantnú právnu otázku (viď bod 7. tohto uznesenia), ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Prípustnosť jeho dovolania preto vyplýva z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

19. Z odôvodnenia rozhodnutí súdov nižších stupňov (tieto z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok - II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08) vyplýva o.i. záver o tom, že žalobkyňa má v rámci vyporiadania BSM nárok na vyrovnávací podiel predstavujúci: 1.) vrátenie celej hodnoty stavebných prác na rekonštrukcii domu vo výlučnom vlastníctve žalovaného, realizované jej rodinnými príslušníkmi ako dar v sume 4 652 eur, pričom súd konštatoval, že ide o výlučné prostriedky žalobkyne vynaložené na ostatný majetok žalovaného; 2.) polovicu hodnoty materiálu a polovicu zostatku na účte (t.j. z masy BSM) po odpočítaní úhrady záväzku žalobkyne titulom pôžičky žalovaným, celkovo v sume 1834, 09 eur. Súd prvej inštancie ako aj dve predchádzajúce rozhodnutia odvolacieho súdu vychádzali pri určení rozsahu, čo sa zo spoločného majetku účastníkov vynaložilo pri zhotovení rodinného domu vo výlučnom vlastníctve žalovaného („vynaložených konkrétnych investícií“), z ustanovenia § 150 ods. 2 druhá veta Občianskeho zákonníka.

20. V bezpodielovom spoluvlastníctve manželov je všetko, čo môže byť predmetom vlastníctva a čo nadobudol niektorý z manželov za trvania manželstva, s výnimkou vecí získaných dedičstvom alebo darom, ako aj vecí, ktoré podľa svojej povahy slúžia osobnej potrebe alebo výkonu povolania len jedného

z manželov, a vecí vydaných v rámci predpisov o reštitúcii majetku jednému z manželov, ktorý mal vydanú vec vo vlastníctve pred uzavretím manželstva alebo ktorému bola vec vydaná ako právnenému nástupcovi pôvodného vlastníka (§ 143 Občianskeho zákonníka).

21. Ak zanikne BSM, vykoná sa vyporiadanie podľa zásad uvedených v § 150 Občianskeho zákonníka (viď § 149 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Vyporiadanie BSM podľa § 150 Občianskeho zákonníka pozostáva jednak zo stránky kvalitatívnej, t.j. usporiadania vlastníctva k jednotlivým veciam patriacim do BSM, jednak zo stránky kvantitatívnej, ktorá sa týka jednotlivých hodnôt účastníkov - bývalých manželov. Predmetom vyporiadania BSM je všetko, čo do tohto spoluvlastníctva patrilo a čo existovalo ku dňu jeho zániku. Vyporiadanie BSM sa vykonáva ako vyporiadanie v tzv. širšom zmysle, to znamená, že do úvahy sa berú a vyporiadávajú aj pohľadávky a dlhy vzniknuté za trvania manželstva účastníkov a ich spoločného hospodárenia. Podľa § 150 prvá a druhá veta Občianskeho zákonníka pri vyporiadaní sa vychádza z toho, že podiely oboch manželov sú rovnaké. Každý z manželov je oprávnený požadovať, aby sa mu uhradilo, čo zo svojho vynaložil na spoločný majetok, a je povinný nahradiť, čo sa zo spoločného majetku vynaložilo na jeho ostatný majetok.

22. Z predmetného ustanovenia vyplýva, že v prípade investícií z BSM do ostatného majetku jedného z nich, sú prostriedkami, ktoré je tento manžel povinný nahradiť, prostriedky skutočne vynaložené na tieto investície („... čo sa zo spoločného majetku vynaložilo...“). Pri ich zisťovaní sa vychádza z ceny vecí a prác vložených do jeho ostatného majetku v čase, kedy boli vynaložené, a nie zo všeobecnej hodnoty zhotovenej veci (výslednej objektivizovanej hodnoty nehnuteľností a stavieb, ktorá je znaleckým odhadom ich najpravdepodobnejšej ceny ku dňu ohodnotenia, ktorú by tieto mali dosiahnuť na trhu v podmienkach voľnej súťaže, pri poctivom predaji, keď kupujúci aj predávajúci budú konať s patričnou informovanosťou i opatrnosťou a s predpokladom, že cena nie je ovplyvnená neprímeranou pohnútkou) v oddelenom majetku jedného z manželov (porovnaj uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 MCdo 10/2011 a sp. zn. 1 MCdo 12/2011). Ide teda o finančné prostriedky na tieto investície skutočne vynaložené; v prípade rekonštrukcie domu ide o obstaranie materiálu zabudovaného do domu a náklady na prácu s tým spojené.

23. Žalovaný spochybňuje právnu udržateľnosť záverov súdov nižších stupňov tvrdiac, že súdy vyriešili pre právne posúdenie veci relevantné otázky v rozpore so zásadami uvedenými v § 143 a § 150 ods. 2 veta druhá Občianskeho zákonníka tvrdiac, že práca (ako investícia do nadstavby vo výlučnom majetku žalovaného) nemôže byť predmetom daru a teda ani výlučnými prostriedkami žalobkyne. V ďalšom tvrdí, že nešlo o situáciu podľa § 150 ods. 2, nakoľko sa práca ako výlučné prostriedky žalobkyne vynaložili na oddelený majetok žalovaného. Dovolací súd považuje túto dovoláciu námietku za plne opodstatnenú.

24. Pri posúdení otázok vznikajúcich v okolnostiach danej veci bolo podľa dovolacieho súdu potrebné správne vyložiť, či práca môže byť predmetom daru jednému z manželov a tým aj spôsobilým predmetom vysporiadania BSM podľa zásad uvedených v § 150 ods. 2 veta druhá Občianskeho zákonníka.

25. Ak ide o dar v zmysle ustanovenia § 143 Občianskeho zákonníka, musia byť splnené náležitosti darovacej zmluvy v zmysle ustanovení § 628 a nasl. Darca ňou niečo bezodplatne prenecháva alebo sľubuje obdarovanému, ktorý dar alebo sľub prijíma. Uzatvorením darovacej zmluvy vzniká záväzkovoprávny vzťah - darovanie. Pojmovými znakmi darovania sú: (1) darovanie na základe zmluvy, (2) darca poskytuje dar na úkor svojho majetku, (3) majetok obdarovaného sa zvýši pozitívne (zvýšením aktív) alebo negatívne (znížením pasív) a (4) v darovacej zmluve musí byť vyjadrený úmysel darcu poskytnúť dar. Podmienkou darovania je uzavretie darovacej zmluvy. Ďalšou nevyhnutnou podmienkou je, že dar musí byť poskytnutý z majetku darcu. Predmetom darovania môže byť čokoľvek, čo je predmetom občianskoprávneho vzťahu, najmä vec, právo, alebo iná majetková hodnota. Od darovacej zmluvy je však potrebné odlišovať tzv. jednostranné liberality, ktoré predstavujú dobrovoľnú úsluhu, za ktorú sa neočakáva odplata. Ide o rôzne spoločenské či rodinné úsluhy, na základe ktorých sa strany nechcú právne zaväzovať.

26. Ústavný súd ČR vo svojom náleze z 12. 7. 2011, sp. zn. II. ÚS 231/10 riešil otázku odplaty za prácu medzi manželmi, pričom poukázal na rozdiel medzi spoločenskou úsluhou a záväzkovým vzťahom. Poukázal na to, že spoločenskú úsluhu nemožno stotožňovať s právnym vzťahom, ktorého predmetom môže byť aj naturálna pohľadávka. Zo spoločenskej úsluhy totiž nevznikajú právne úkony, ktoré by smerovali k spôsobeniu právneho následku v podobe vzniku, zmeny či zániku právneho vzťahu; rozhodujúci je úmysel (vôľa) právny vzťah založiť alebo aspoň úmysel spôsobiť svojim správaním právne následky.

27. Obdobne Najvyšší súd Českej republiky v rozsudku sp. zn. 22 Cdo 1128/2005 sa vyjadril k pojmu vynaložené náklady na prácu jedného z manželov pri rekonštrukcii domu druhého manžela podľa zásad § 150 Občianskeho zákonníka, ktorý obsahuje záver, že investíciami vynaloženými zo spoločného na ostatný majetok jedného z manželov nie je práca jedného z manželov vynaložená pri rekonštrukcii domu druhého manžela. Vychádzal aj z § 18 Zákona o rodine, podľa ktorého manželstvo je spoločenstvom, v ktorom si manželia majú navzájom pomáhať, najmä, keď dom využívajú na bývanie.

28. Z uvedeného podľa dovolacieho súdu vyplýva, že práca rodinných príslušníkov pre jedného z manželov nemôže byť darom, nenapĺňa náležitosti darovacej zmluvy podľa § 628 a nasl. Občianskeho zákonníka. Ide o tzv. spoločenskú, rodinnú úsluhu (jednostrannú liberalitu), ktorá nespôsobuje žiadne právne následky, nezakladá žiaden právny vzťah. Preto súdy nesprávne právne vec posúdili, keď uviedli, že práca ako dar je výlučným vlastníctvom žalobkyne, ktoré však vzniknúť nemohlo. Bolo preto v tomto smere bezpredmetné ďalej uvažovať, či žalobkyňa má právo na náhradu investície do nadstavby domu vo výlučnom vlastníctve žalovaného podľa zásad uvedených v § 150 ods. 2 druhá veta Občianskeho zákonníka. V tejto súvislosti dovolací súd dopĺňa, že okrem hospodárskeho a spotrebného spoločenstva, je manželstvo aj spoločenstvom, v ktorom si manželia navzájom pomáhajú podľa § 18 Zákona o rodine, preto ani práca poskytnutá medzi nimi navzájom, nemôže byť investíciou zo spoločného majetku do ostatného majetku jedného z manželov.

29. Odvolací súd ani súd prvej inštancie vec z vyššie uvedených hľadísk zjavne neposudzovali a ich rozhodnutie preto nemôže obstáť z hľadiska správnosti.

30. Vzhľadom na opodstatnenosť námietky žalovaného, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení v takej otázke, dosiaľ v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu neriešenej, najvyšší súd uzatvára, že dovolanie žalovaného je nielen prípustné, ale tiež dôvodné a teda je potrebné napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP). Keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, najvyšší súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 2 CSP).

31. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 454 ods. 3 CSP).

32. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.